

Liste over prioriterte mangler ved skogvernet

Erik Framstad
Bjørn Økland
Egil Bendiksen
Vegar Bakkestuen
Hans Blom
Tor Erik Brandrud

NINA Oppdragsmelding 769

Liste over prioriterte mangler ved skogvernet

Erik Framstad*

Bjørn Økland**

Egil Bendiksen*

Vegar Bakkestuen*

Hans Blom**

Tor Erik Brandrud*

NINAs publikasjoner

NINA utgir følgende faste publikasjoner:

NINA Fagrapport

Her publiseres resultater av NINAs eget forskningsarbeid, problemoversikter, kartlegging av kunnskapsnivået innen et emne, og litteraturstudier. Rapporter utgis også som et alternativ eller et supplement til internasjonal publisering, der tidsaspekt, materialets art, målgruppe m.m. gjør dette nødvendig.

Opplag: Normalt 300-500

NINA Oppdragsmelding

Dette er det minimum av rapportering som NINA gir til oppdragsgiver etter fullført forsknings- eller utredningsprosjekt. I tillegg til de emner som dekkes av fagrapportene, vil oppdragsmeldingene også omfatte befaringsrapporter, seminar- og konferanseforedrag, års-rapporter fra overvåkningsprogrammer, o.a.

Opplaget er begrenset. (Normalt 50-100)

NINA Project Report

Serien presenterer resultater fra begge instituttenes prosjekter når resultatene må gjøres tilgjengelig på engelsk. Serien omfatter original egenforskning, litteraturstudier, analyser av spesielle problemer eller tema, etc.

Opplaget varierer avhengig av behov og målgrupper

NINA Temahefte

Disse behandler spesielle tema og utarbeides etter behov bl.a. for å informere om viktige problemstillinger i samfunnet. Målgruppen er "allmennheten" eller særskilte grupper, f.eks. landbruket, fylkesmennenes miljøvern-avdelinger, turist- og friluftlivskretser o.l. De gis derfor en mer populærfaglig form og med mer bruk av illustrasjoner enn ovennevnte publikasjoner.

Opplag: Varierer

Fakta-ark

Hensikten med disse er å gjøre de viktigste resultatene av NINAs faglige virksomhet, og som er publisert andre steder, tilgjengelig for et større publikum (presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivåer, politikere og interesserte enkeltpersoner).

Opplag: 1200-1800

I tillegg publiserer NINA -ansatte sine forskningsresultater i internasjonale vitenskapelige journaler, gjennom populærfaglige tidsskrifter og aviser.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9 pp.

Trondheim, januar 2003

ISSN: 0802-4103

ISBN: 82-426-1373-7

Rettighetshaver ©:

NINA Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

Redaksjon:

Erik Framstad

NINA, Oslo

Design og layout:

Kari Sivertsen

NINA

Omslagsfoto: Rød skogfrue (*Cephalanthera rubra*)

Fotograf: Dag Svalastog, NINA

Digitaltrykk: Norservice

Opplag: 50

Digital utgave: www.nina.no

Kontaktadresse:

NINA•NIKU

Tungasletta 2

7005 Trondheim

Tel: 73 80 14 00

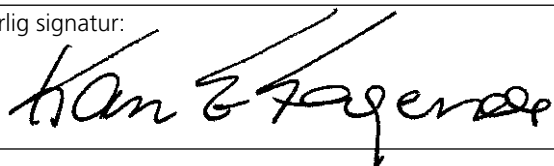
Fax 73 80 14 01

www.nina.no

Tilgjengelighet: Åpen

Prosjekt nr.: 15543010

Ansvarlig signatur:

Oppdragsgiver:

Miljøverndepartementet, Landbruksdepartementet.

1 Mål og forutsetninger

Hensikten med dette notatet er å gi en kortfattet og poengtert oversikt over de viktigste manglene ved dagens vern av skog, som rettleiding for hvilke skogtyper og verneverdier som bør prioriteres i ulike deler av landet.

Oversikten er basert på de faglige vurderingene som er nedfelt i NINA fagrapport 54 *Evaluering av skogvernet i Norge*. Denne rapporten ble utarbeidet av NINA og Skogforsk våren 2002 etter oppdrag fra Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet. Her er det forsøkt å være enda mer spesifikk enn i hovedrapporten mht hvilke skogtyper og verneverdier som bør prioriteres hvor.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for vurderingene:

- vernebehovene er vurdert i forhold til politisk uttrykte prioriteringer for vern av representative deler av norsk skognatur, store områder, spesielle, sjeldne og truede skogtyper og biotoper, samt områder viktige for artsmangfoldet (særlig truede og sårbare arter)
- datagrunnlaget for vurdering av vernebehovene er i hovedsak basert på data for dagens verneområder (gitt av DN i februar 2002) og for den generelle skogtilstanden, for ulike landsdeler, høydelag, vegetasjonssoner og skogtyper, slik dette framgår av data fra Landsskogtakseringen (pr februar 2002); i tillegg er kunnskap om skogtypenes fordeling og verdi for artsmangfoldet trukket inn
- vernebehovene er vurdert i forhold til *produktiv skog*; produktiv skog er fokusert siden vi har de beste tilgjengelige dataene for slik skog i både verneområder og skog generelt, samt at produktiv skog er påvist å ha større betydning for artsmangfoldet enn uproduktiv skog; i praksis vil vern av angitte arealer av produktiv skog også medføre at en god del uproduktiv skog og andre naturtyper vil bli vernet i tillegg, noe som ytterligere vil bidra til å oppfylle vedtatte mål for skogvernet
- anslag for arealomfanget for vernebehovene er i hovedsak knyttet til behovet for representativitet i ulike landsdeler og vegetasjonssoner, med et påslag for ekstra tiltak for å ivareta vern av artsmangfoldet; disse arealanslagene er ansett også å kunne dekke vernebehovene for store områder og spesielle skogtyper

I denne oversikten er det angitt anslått arealomfang for vernebehovene fordelt på landsdeler og vegetasjonssoner, samt hvilke spesielle, sjeldne eller artsrike skogtyper som er prioritert innen hver av disse kategoriene.

2 Generelle anbefalinger og prioriteringer

De generelle anbefalingene mht arealrammer og prioritering ved ytterligere vern av skog framgår av NINA fagrapport 54, tabell 9.7 og kap. 10.4.

Behov for supplering av dagens vern, uttrykt som areal (km²) av produktiv skog fordelt på geografisk region og vegetasjonssone (Nord-Norge inkl. anslag for Finnmark):

	Øst-Norge	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
nemoral og boreonemoral	492	127	4	–
sørboreal	621	205	96	15
mellomboreal	424	22	128	141
nordboreal	180	9	58	63
Samlet	1717	362	286	218

I første omgang (i de nærmeste par årene) bør det ha høyest prioritet å sikre vern av:

- gjenværende, forholdsvis intakte områder av lavereliggende skog i nemoral, boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone,
- gjenværende, forholdsvis intakte forekomster av rike skogtyper som edellauvskog, kalkskog, lågurtskog og høgstaudeskog, så vel som typer som Norge har et internasjonalt ansvar for (bl.a. kystbarskog)
- gjenværende større forekomster av gammel skog med preg av urskog eller skog under overveiende naturlig dynamikk
- de aller største gjenværende, noenlunde intakte og sammenhengende skogområdene (dvs områder på mer enn 50-100 km²), samt andre store områder (med minst 10 km² produktiv skog), særlig i lavereliggende strøk og i nemoral, boreonemoral og sørboreal sone
- viktige forekomster av rødlistearter, dvs områder med konsentrasjoner av slike arter med et omfang egnet til forvaltning ved områdevern

På litt lengre sikt vil det også være viktig:

- å sikre en fordeling av verneområder slik at omfanget av vernet skog blir tilfredsstillende i alle deler av landet
- å verne et antall store skogområder (minst 10 km² produktiv skog) for å sikre et mer representativt utvalg av områder (i forhold til regioner og vegetasjonssoner) som i hovedsak kan utvikle seg under naturlig dynamikk, om nødvendig også ved vern av områder med visse inngrep, dvs områder som kan utvikle seg mot naturskog over tid
- å sikre de øvrige viktigste forekomstene av truede, sjeldne og andre spesielle skogtyper (jf NINA fagrapport 54, kap. 6 og 7)

3 Regionale anbefalinger og prioriteringer

Nedenstående anbefalinger og prioriteringer av nytt skogvern er basert på anbefalingene i NINA fagrapport 54, spesielt kap. 10. For hver landsdel og vegetasjonssone er angitt anbefalt verneomfang og hvilke spesielle skogtyper som særlig bør prioriteres.

Forutsetninger for tallmaterialet og vurderingene:

- Anslag for dagens verneomfang av produktiv skog er basert på tilgjengelig informasjon om verneområdene pr februar 2002, jf Vedlegg 1 i NINA fagrapport 54. Anslagene er basert på oppgitte data om produktiv barskog og produktiv lauvskog, men det mangler data for hhv 1 og 64 områder for slik skog (se merknader til tabellene nedenfor).
- Fordelingen av verneområdene på vegetasjonssoner er også basert på oppgitt informasjon, men i tillegg er områder som dekker flere soner, tilordnet den midlere eller "varmeste" sonen (eks: et område som dekker sørboreal–mellomboreal, er plassert i sørboreal, et i sørboreal–nordboreal er plassert i mellomboreal). Dette fører til en viss fortegning for arealfordelingen av verneområdene og vektlegger "varmere" soner, noe som kan gi visse feil i sammenlikningsgrunnlaget, spesielt ved en detaljert oppdeling av materialet.
- Anbefalt verneomfang i km² er basert på beregninger av minimum vernebehov i forhold til representativitet, store områder, spesielle skogtyper og artsmangfold i hht presentasjonen i NINA fagrapport 54, kap. 9, fratrukket omfang av dagens verneområder, men inkludert et eget (mer subjektivt vurdert) anslag for Finnmark.
- Anslag for fordeling av anbefalt nytt verneomfang for hhv store områder og spesielle skogtyper er basert på beregninger i NINA fagrapport 54, kap. 9, justert for antatt deknning i dagens verneområder. For store områder er det tatt utgangspunkt i dagens fordeling av verneområder med minst 10 km² produktiv skog, mens det for spesielle skogtyper er anslått en proporsjonal fordeling av slike skogtyper i verneområdene som for totale vernebehov (merk at det ikke finnes gode data for verneområdenes deknning av spesielle skogtyper).
- Den relative arealfordelingen av områder i ulike landsdeler og vegetasjonssoner for å tilgodese ulike verneformål (store skogområder, spesielle skogtyper) bør betraktes pragmatisk, slik at en tilstreber å dekke områder med viktige naturkvaliteter på regional basis best mulig, uten å forholde seg helt fast til arealanslagene i tabellene nedenfor. Disse arealanslagene for verneomfang må kun betraktes som veiledende for hver kombinasjon av landsdel og vegetasjonssone. Særlig for store områder som skal fange opp eksisterende gammelskog, kan det være vanskelig å tilfredsstille en arealfordeling som skissert i tabellene, slik at en her bør fokusere på egnete områder der disse faktisk finnes.
- For brattlendte områder på Vestlandet vil det til dels være vanskelig å skille de ulike vegetasjonssonene fra hverandre. Her bør spesielt boreonemoral og sørboreal sone ses i sammenheng ved prioritering av ulike skogtyper.
- Prioritering av spesielle skogtyper innebærer en generell prioritering av disse typene, ikke noen prioritering mellom dem (rekkefølgen av skogtypene i tabellene angir mao ikke noen prioritering).

Øst-Norge

vegetasjonssone	dagens verneområder*	anbefalt omfang av nytt vern**	prioriterte skogtyper, økosystemer
nemoral + boreonemoral			
- antall	268		• edellauvskog, spesielt: kalklindeskog; gammel "lindeurskog"; rikt hasselkratt, rik eik-lindeskog på amfibolitt; gammel eikeblandingsskog;
- areal (km ²)	98	492	lågurteikeskog; svartorstrandskog
herav (km ²)			• boreal lauvskog (osp, selje etc)
- store områder		122	• rik sumpskog
- spesielle skogtyper		158	• høgstaudeskog
			• lågurtgranskog og kalkskog
sørboreal			
- antall	48		• rikt hasselkratt; gråor-almeskog i lavereliggende deler av Østlandet og Telemark
- areal (km ²)	15	621	• boreal lauvskog (osp, selje etc)
herav (km ²)			• gammel eikeblandingsskog
- store områder		242	• rik sumpskog
- spesielle skogtyper		126	• bekkekløfter
			• flommarkskog
			• gråor-heggeskog
			• rike lågurtskoger, særlig i området Hadeland – Hedemarken
			• høgstaudeskog
			• furuskog på breelvsedimenter
			• boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved
mellomboreal			
- antall	80		• rik sumpskog
- areal (km ²)	132	424	• bekkekløfter
herav (km ²)			• flommarkskog
- store områder		166	• gråor-heggeskog
- spesielle skogtyper		59	• høgstaudeskog
			• lågurtgranskog
			• furuskog på breelvsedimenter
			• boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved
			• urskogspreget furuskog
nordboreal			
- antall	76		• rik sumpskog
- areal (km ²)	51	180	• bekkekløfter
herav (km ²)			• høgstaudeskog
- store områder		119	• boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved
- spesielle skogtyper		29	• urskogspreget furuskog
samlet			
- antall	472		
- areal (km ²)	296	1717	
herav (km ²)			
- store områder		649	
- spesielle skogtyper		367	

* jf NINA fagrapport 54, tabell 9.1; noen vedtatte mindre verneområder i Osloområdet er ikke tatt med, dessuten mangler data for arealet av produktiv lauvskog for 43 verneområder

** jf NINA fagrapport 54, tabell 9.7

Vestlandet

vegetasjonssone	dagens verneområder*	anbefalt omfang av nytt vern**	prioriterte skogtyper, økosystemer
nemoral + boreonemoral			
- antall	66		<ul style="list-style-type: none"> • edellauvskog, spesielt: oseanisk gammel alm/askeskog; gamle styvingshager med grov ask, alm, eik; rikt hasselkratt; rik lindeskog i Sogn og Fjordane; varmekjær kildelauvskog; svartorstrandskog • kalkskog • oseanisk lågurtfuruskog • sterkt oseanisk furuskog • eldre kystbjørkeskog
- areal (km ²)	18	127	
- store områder		29	
- spesielle skogtyper		41	
sørboreal			
- antall	14		<ul style="list-style-type: none"> • rikt hasselkratt; gråor-almeskog • rik sumpskog • høgstaudeskog • kalkskog • oseanisk lågurtfuruskog • sterkt oseanisk furuskog • kystbjørkeskog
- areal (km ²)	6	205	
- store områder		67	
- spesielle skogtyper		42	
mellomboreal			
- antall	26		<ul style="list-style-type: none"> • rik sumpskog • eldre høgstaudeskog • kystbjørkeskog
- areal (km ²)	44	22	
- store områder		21	
- spesielle skogtyper		1	
nordboreal			
- antall	9		<ul style="list-style-type: none"> • rik sumpskog • eldre høgstaudeskog
- areal (km ²)	18	9	
- store områder			
- spesielle skogtyper		1	
samlet			
- antall	115		
- areal (km ²)	87	362	
- store områder		123	
- spesielle skogtyper		87	

* jf NINA fagrapport 54, tabell 9.1; forslag til nye verneområder for edellauvskog i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal fylker er ikke tatt med, dessuten mangler data for vegetasjonssone og arealet av produktiv skog for 1 område i Møre og Romsdal

** jf NINA fagrapport 54, tabell 9.7

Trøndelag			
vegetasjonssone	dagens verneområder*	anbefalt omfang av nytt vern**	prioriterte skogtyper, økosystemer
boreonemoral			• rikt hasselkratt
- antall	19		
- areal (km ²)	2	4	
herav (km ²)			
- store områder			
- spesielle skogtyper		1	
sørboreal			• rikt hasselkratt
- antall	46		• rik sumpskog
- areal (km ²)	15	96	• høgstaudeskog
herav (km ²)			• lågurtgranskog
- store områder		28	• kystgranskog (boreal regnskog)
- spesielle skogtyper		20	• bekkekløfter
mellomboreal			• rik sumpskog
- antall	49		• høgstaudeskog
- areal (km ²)	71	128	• lågurtgranskog
herav (km ²)			• kystgranskog (boreal regnskog)
- store områder		77	• urskogspreget furuskog
- spesielle skogtyper		18	• bekkekløfter
nordboreal			• rik sumpskog
- antall	20		• høgstaudeskog
- areal (km ²)	16	58	• urskogspreget furuskog
herav (km ²)			
- store områder		25	
- spesielle skogtyper		8	
samlet			
- antall	134		
- areal (km ²)	104	286	
herav (km ²)			
- store områder		130	
- spesielle skogtyper		47	

* jf NINA fagrapport 54, tabell 9.1; det mangler data for arealet av produktiv lauvskog for 16 områder

** jf NINA fagrapport 54, tabell 9.7

Nord-Norge (inklusive Finnmark)

vegetasjonssone	dagens verneområder*	anbefalt omfang av nytt vern**	prioriterte skogtyper, økosystemer
-----------------	----------------------	--------------------------------	------------------------------------

sørboreal

- antall	3		
- areal (km ²)	0	15	
herav (km ²)			
- store områder			
- spesielle skogtyper		3	

- gråor-heggeskog i indre Troms
- rik sumpskog
- høgstaudeskog
- lågurtgranskog
- kystgranskog/boreal regnskog
- furuskog på breelvsedimenter
- urskogspreget furuskog
- kystbjørkeskog

mellomboreal

- antall	48		
- areal (km ²)	31	141	
herav (km ²)			
- store områder		66	
- spesielle skogtyper		19	

- rik sumpskog
- høgstaudeskog
- lågurtgranskog
- kystgranskog/boreal regnskog
- furuskog på breelvsedimenter
- urskogspreget furuskog
- kystbjørkeskog

nordboreal

- antall	46		
- areal (km ²)	257	63	
herav (km ²)			
- store områder		7	
- spesielle skogtyper		7	

- rik sumpskog
- høgstaudeskog
- furuskog på breelvsedimenter
- urskogspreget furuskog

samlet

- antall	97		
- areal (km ²)	289	218	
herav (km ²)			
- store områder		73	
- spesielle skogtyper		29	

* jf NINA fagrapport 54, tabell 9.1, samt tillegg for Finnmark (1,2 km² i MB, 101,6 km² i NB, pluss 30 km² vedtatt vernet i tilknytning til Øvre Pasvik nasjonalpark); vedtatte verneområder for rike lauvskoger i Nordland er ikke tatt med her pga manglende data for produktiv skog, dessuten mangler data for produktiv lauvskog for 5 områder i Nordland

** jf NINA fagrapport 54, tabell 9.7, samt tillegg anslått for Finnmark (15 km² i NB)